

НОВИТЕ МОМЕНТИ В МЕТОДОЛОГИЯТА ПО СФУК И ВЪТРЕШЕН ОДИТ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

Елисавета Младенова

elieme@abv.bg

*Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“
ул. „Гео Милев“ 158, 1574, София
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ*

***Ключови думи:** Публичен сектор, вътрешен одит, система за финансово управление и контрол, елементи на СФУК, методология на СФУК*

***Резюме:** Публичният сектор в България все повече се стреми да развие и допринесе за подобряване дейността на своите организации. Това са бюджетни организации, общини, държавни институции, търговски дружества с държавно участие, държавни предприятия, финансирани със средства от държавния бюджет.*

Организациите от публичния сектор на този етап се характеризират с голямо разнообразие на предмета на дейност и съществено се различават по отношение на управлението и финансирането от страна на държавата.

Затова те налагат и определят свои политики, процедури, вътрешни актове и правила за вътрешен контрол, според спецификата на дейността и структурата на организация.

Вътрешният одит е част от тази структура и има за цел да носи полза и да подобрява дейността на организацията, чрез подобряване ефективността на процесите на управление на риска, контрол и управление.

ВЪВЕДЕНИЕ

Методическите насоки са съобразени с изискванията на Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор, като описват рамката, която да подпомогне ръководителите на организациите от публичния сектор, при развитието и поддържането на адекватни системи за финансово управление и контрол. Законът акцентира върху управленската отговорност и изисква ръководителите на организациите от публичния сектор да управляват средствата така, че да осигурят постигане на целите на организацията и да гарантират опазването на обществените интереси.

Ръководителите на организации в публичния сектор у нас, както и много от мениджърите в частния сектор, не обръщат достатъчно внимание на процесите по отчетност и контрол в ръководените от тях структури. Особено в публичния сектор няма разбиране за същността на дейността по вътрешен одит. Практиката показва, че въпреки многобройните правила и процедури в някои организации от публичния сектор не се постигат в пълен обем набеязаните цели и резултати и/или се извършват неефективни разходи на публични средства.

Причините наложили промените са комплексни като цяло и в същото време индивидуални за конкретна организация. Най-важните от тях можем да кажем, че са глобализацията и сложността на нормативните изисквания, постоянните промени, които настъпват в икономическата среда, използването на все по-развиващи се технологии, очакванията за повишаване отговорността на служителите, предотвратяване на измами и нередности и много други, които водят до по-задълбочен анализ на дейността на организациите от публичния сектор.

Ефективният вътрешен контрол е сърцевината на доброто управление на националните и европейски публични средства. Предвид поставения фокус и обществен натиск при управление на публичните финанси, страната ни следва да осигури вътрешно-контролна система, която да обезпечи необходимите гаранции за постигане на оптимално съотношение между цена и качество по законосъобразен, финансово отговорен, етичен и подходящ начин.

Общите промени в методологията влязоха в сила от 2020 г., като бяха актуализирани Методически насоки по елементите на ФУК, Указания за управлението на риска в организациите от публичния сектор, Указания за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност, Указания за последващи оценки на изпълнението и Наръчник за вътрешен одит, утвърден със Заповед № ЗМФ 184/06.03.2020 год. на Министеръта на финансите.

ОБЩИ ПРОМЕНИ В МЕТОДОЛОГИЯТА

Вътрешният контрол е цялостен процес, интегриран в дейността на организациите и осъществяван от ръководството и служителите им и се осъществява чрез системи за финансово управление и контрол, включващи политики, процедури и дейности, въведени от ръководителите на организациите с цел да се осигури разумна увереност, че целите на организацията ще бъдат постигнати. Моделът за финансовото управление и контрол се основава на един от най-популярните и използвани в държавите от Европейския съюз – Интегрираната рамка за вътрешен контрол - COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission Internal Control Integrated Framework).

Необходимостта от актуализация на нормативната рамка и методологията в областта на финансовото управление и контрол в публичния сектор (ФУКПС), в т.ч. и вътрешния одит е залегнала в определената визия за вътрешния контрол и доброто управление в публичния сектор, стратегическите цели и дейности, определени в Стратегията за развитие на вътрешния контрол в публичния сектор на Република България за периода 2018-2020 г.

Стратегията дефинира различни предизвикателства и проблеми пред ФУКПС и вътрешния одит, в това число:

- планирането на ясни, измерими и ресурсно обезпечени стратегически и оперативни цели на ниво организации;
- утвърждаването и ефективното прилагане на правила и процедури за управление на риска, както и за идентифицирането и докладването на грешки, нередности и измами;
- съобразяване на контролните механизми и разходите за тяхното осъществяване със значимостта на съответните рискове, към които те са насочени;
- запълването на капацитета на контролните звена и утвърждаването на тяхната роля при усъвършенстване на управлението в организациите.

Общите промени в методологията са заложили в нормативните изисквания на Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор и Закон за вътрешния одит в публичния сектор.

Със заповед на Министъра на финансите бяха актуализирани:

- указания за осъществяване на управленската отговорност в организациите от публичния сектор;
- методически насоки по елементите на финансовото управление и контрол;
- указания за управление на риска в организациите от публичния сектор;
- указания за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност в организациите от публичния сектор;
- указания за последващи оценки на изпълнението.

В съответствие с Интегрираната рамка COSO 2013 се въвеждат 17 нови принципа, разпределени в петте елемента на вътрешния контрол. Принципите поставят по-голям акцент върху индивидуалната компетентност и отговорност (отчетност) на всички служители и ръководството в организациите.

1. Организацията се ангажира да спазва принципите на почтеност и етика.
2. Съветът на директорите е независим от ръководството и осъществява надзор върху разработването и изпълнението на вътрешния контрол;
3. Под надзора на съвета ръководството създава структури, механизми за докладване, подходящи отговорности и органи за постигане на целите;
4. Организацията показва ангажираност за привличане, развиване и задържане на компетентни лица във връзка с постигането на целите;
5. Лицата носят отговорност пред организацията във връзка със задълженията си по отношение на вътрешния контрол с оглед на постигането на целите;
6. Организацията определя целите с достатъчна яснота, за да позволи установяване и оценка на рисковете, свързани с постигането на целите;
7. Организацията идентифицира рисковете във връзка с постигането на целите на всички структурни нива. Тя анализира рисковете, за да определи как трябва да бъдат третираны;
8. При оценката на риска за постигане на целите организацията взема предвид възможностите за извършване на измами;
9. Организацията идентифицира и оценява промените, които биха могли значително да повлияят на системата за вътрешен контрол;
10. Организацията подбира и разработва контролни дейности, които допринасят за смекчаване до допустими нива на рисковете във връзка с постигането на целите;
11. Организацията подбира и разработва общи контролни дейности в областта на технологията, за да подкрепи постигането на целите;
12. Организацията въвежда контролни дейности чрез правила, които посочват преследваните цели, и процедури за прилагане на тези правила;
13. Организацията получава или генерира и използва надеждна и качествена информация с цел подкрепа на функционирането на вътрешния контрол;
14. Организацията комуникира информация на своите служители в т.ч. целите и отговорностите, необходими за функционирането на вътрешния контрол;
15. Организацията си комуникира с трети страни относно въпроси, засягащи функционирането на вътрешни контрол;
16. Организацията подбира, разработва и извършва регулярни и целеви оценки, които имат за цел да потвърдят дали компонентите на вътрешния контрол са въведени и функционираат;
17. Организацията своевременно оценява и оповестява недостатъци в системата за вътрешен контрол на тези заинтересовани страни, които отговарят за предприемането на корективни действия, в т.ч. висшето ръководство и съвета на директорите, при необходимост

В съответствие с принципите на трите линии на защита основните моменти са следните:

- първата линия на защита - отговорност на оперативните ръководители в организацията (и на редовите служители) собственици на риска, осигуряват и следят прилагането на вътрешните контроли в организацията. Оперативното управление е отговорно за поддържането на ефикасен вътрешен контрол и за ежедневното изпълнение на процедурите за управление на риска и контрола. Засилването на вътрешния контрол по отношение на планирането, провеждането и изпълнението на обществените поръчки е основен въпрос, който подлежи на разглеждане.

- втората линия на защита - функции по управление на риска, съответствие, мониторинг и подпомагане на първата линия, специалисти по управление на риска (не са риск собственици), служители отговорни за оценка на съответствието (защита на личните данни и др.); специалисти по финансово управление и финансов контрол (финансови контрольори). Ефективното управление на риска е възможно само при наличието на добре дефинирани и взаимнообвързани цели на организацията, подходящи техники за определяне на рисковите фактори, оценка на вероятността и влиянието на рисковете. Като обща слабост на текущото състояние в публичния сектор може да бъде отчетена липсата на ясно дефинирани цели на ниво организация и отделни структури, въпреки наличието на голям брой стратегически и оперативни документи, както и нормативни актове;

- трета линия – това е вътрешния одит. Резултатът от дейността по вътрешния одит следва да се представя на най-високото управленско ниво в организацията от публичния сектор и да дава на министрите, кметовете, управителните органи и висшето ръководство достатъчна увереност, основана на най-високото ниво на независимост и обективност в рамките на организацията.

Системите за вътрешен контрол съществуват не само на документ, но и реално функционират. Петте елемента на ВК /контролна среда, управление на риска, контролни дейности, информация и комуникация, мониторинг/ функционират координирано. Визията и приоритетите на системите за управление и контрол се обуславя от целите на организацията.

Като основен момент е целеполагането - целите трябва да са ясни, конкретни и измерими. Те трябва да са обезпечени с ресурси, определени по вид, размер и източник. Трябва да са организирани в ясна йерархия – обвързани помежду си, като всяко ниво допринася за постигане на целите от по-горното ниво

Много е важно целите да са познати и приети от ръководството и служителите на организацията и от заинтересованите страни. Формулираните цели трябва да бъдат взети предвид при процеса на бюджетиране. При програмен формат на бюджет – да се заложат като част от области на политики и бюджетни програми.

Търговските дружества – да ги включат в своите бизнес-планове и стратегии. Да се изготви стратегическият план обхващащ период не по-малък от 3 години и да се доразвива ежегодно в оперативни планове. Не трябва да формулира нови цели, а да се изготви на база на вече съществуващи стратегически документи.

Целите трябва да са познати и приети от ръководството и служителите на организацията и от заинтересованите страни и разработени с активното участие на служителите на организацията.

ПРОМЕНИ В ЕЛЕМЕНТ „КОНТРОЛНА СРЕДА“

Принципи на интегрираната рамка COSO 2013:

1. Организацията демонстрира ангажираност към почтеност и етични ценности.

2. Борда на организацията (Съвета на директорите) демонстрира независимост от управлението и упражнява надзор върху разработването и изпълнението на системите за вътрешния контрол.

3. Ръководството създава, под надзор на Борда структури, линии на докладване, органи за управление и подходящи правомощия и отговорности за изпълнение на целите.

4. Организацията демонстрира ангажимент за привличане, развитие и задържане на компетентни служители за осигуряване постигането на целите на организацията

5. Организацията търси отговорност на служителите за изпълнението на техните задължения, свързани с вътрешния контрол, във връзка с постигането на целите.

Основни елементи на контролната среда са наличието на лична почтеност и спазване на професионална етика, етичен кодекс, кодекс за поведение, управление на човешките ресурс, политики и правила за обучение и менторство, политики и правила за задържане и стимулирането на персонала.

За да определи своята основна задача всяка организация е необходимо да идентифицира и опише всички съществуващи процеси – формални и неформални. Също така да определи своята организационна структура и съответните вътрешни правила и отговорности.

ПРОМЕНИ В ЕЛЕМЕНТ „УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА“

Основният проблем при Управлението на риска, е че в повечето организации от публичния сектор е формален процес. Прави се по „най-лесния начин“. Управлението на риска се извършва, защото има законово изискване.

Причината за формалното отношение се крие до голяма степен в проблемите, свързани с целеполагането. Когато не са определени целите, не са измерими и постижими, няма как да се осъществява адекватно процеса по управление на риска. Управлението на риска се възприема като важно и съществено, ако целите се възприемат като важни. Ако нямаме цели или те се възприемат формално, Управлението на риска остава формалност.

Принципи на управление на риска

- процес, свързан с изпълнението на поставените стратегически и оперативни цели;

- динамичен процес;

- осъществява се на всички йерархични нива;

- осъществява се в тясно взаимодействие с вътрешния одит на организацията

- управлението на риска е постоянен процес – изисква постоянна работа.

Роли и отговорности

Ръководството (първа линия на защита) – създава и поддържа култура на управление на риска в организацията; определя мисията, визията и стратегическите цели на организацията;

Утвърждава Стратегическия план на организацията; Утвърждава Стратегия за управление на риска, която се актуализира периодично (на всеки три години).

Риск собствениците (първа линия на защита) - среден мениджмънт, лица отговарящи за дейности и процеси. Идентифицират и оценяват рисковете – включително на текуща база. Анализ и актуализация на контролните дейности, целящи ограничаването на идентифицираните и оценени рискове. Провеждат мониторинг на резултатите от управлението на риска в ръководените от тях звена.

Служителите на организацията (първа линия на защита)- Подпомагат оперативните ръководители. Осигуряват информация и участват в дейностите по оценка на идентифицираните рискове и въведените контролни процедури. Докладват за

възникващи проблеми, които могат да застрашат постигането на целите Докладват за потенциални възможности за подобрене на СВК.

Риск мениджмънт (втора линия на защита) - Не управлява рисковете!

Създава организация за разработване и актуализация на Стратегията за управление на риска.

Координира, организира и обезпечава информационно дейностите по идентифициране и оценка на риска и определяне на реакции на риска. Подпомага ръководството на организацията при определяне на риск-апетита. Подпомага и консултира „собствениците на риска“ при прилагането на методите и техниките за управление на риска.

Вътрешния одит (трета линия на защита) - Не извършват дейности по управление на рисковете! Допринася за подобряването на процесите на управление на риска, като задължително оценява адекватността и ефективността на дейността. Подпомага ръководството при изграждането или подобряването на процесите по управление на риска, чрез ангажименти за консултиране. Вътрешният одит изпълнява отговорностите си по отношение Управлението на риска, единствено чрез одитни ангажименти – за увереност или консултиране.

ЕЛЕМЕНТ „КОНТРОЛНИ ДЕЙНОСТИ“

Съгласно Методическите насоки по елементите на финансовото управление и контрол основни видове контролни дейности са:

- система за двоен подпис;
- правила за достъп до активи и информация;
- предварителен контрол за законосъобразност;
- политики и процедури за текущ контрол върху изпълнението на поети финансови ангажименти и сключени договори;
- Предотвратяване на измами и нередности. Политики и процедури за последващи оценки на изпълнението;
- процедури за обективно, точно, пълно, достоверно и навременно осчетоводяване на всички стопански операции;
- политики и процедури за управление на човешките ресурси;
- политики и процедури за спазване на лична почтеност и професионална етика;
- процедури за разрешаване, одобряване и оторизиране;
- разделение на отговорностите;
- процедури за наблюдение;

Писмените правила и процедури трябва да съдържат:

- детайлно описание на дейностите и стъпките за осъществяване на даден процес, на всяко ниво в организацията;
- отговорните лица и техните задължения;
- времевите рамки;
- входна и изходна (резултати) информация.

При прилагането им да се проследяват и анализират установени слабости и когато е нужно, ръководството ги променя или актуализира в съответствие с нормативни изисквания и вътрешни разпоредби. Контролната дейност върху писмените правила и процедури трябва да се осъществява от компетентен персонал. Трябва да се разработват и прилагат с постоянен фокус върху рисковете.

Като един от новите моменти в методологията е „Указания за последващи оценки на изпълнението в организациите от публичния сектор“. Това са проверки, насочени към откриване на възможни грешки или нередности на приключил процес,

договор или стопанска операция. Целта е да се установи дали ресурсите са придобити, или са разходвани законосъобразно и във връзка с поставените цели и нивото на постигнатите резултати (целесъобразно). Редът и начинът за извършване на проверките се определят от ръководителите на организациите от публичния сектор, въз основа на оценка на риска и анализ на разходите и ползите. Също така важен момент е Законосъобразността на реализираните действия и решения, свързани с придобиване или разходване на ресурси. Целта е да се идентифицират проблеми, пропуски и слабости, нуждаещи се от подобрене при вече приключил процес, договор или стопанска операция, както и причините довели до тези грешки и нередности.

Указанията въвеждат дефиниция за нередност, засягаща придобиването или разходването на националните бюджетни средства или собствените средства на организациите от публичния сектор. А именно - нередност е всяко нарушение на нормативна или договорна разпоредба; в резултат на действие или бездействие; на служител или на ръководството на организацията; което е имало или би имало за резултат намаляването или загубата на приходи или извършването на неоправдан разход.

Ролите и отговорностите за изпълнение на Указанията за последващи оценки на изпълнението са на ръководство, чрез утвърждаване на вътрешни правила, регламентиращи реда и начина за осъществяване на последващи оценки; Определяне на лицата, извършващи последващи оценки на изпълнението – при спазване изискването за разделянето на отговорностите по вземане на решение, изпълнение и осъществяване на контрол; Установяване на линиите на докладване при установени грешки, нередности, съмнения за измама. Тук е момента да се отбележи, че тази дейност не може да се извършва от Вътрешния одит.

Друг важен момент от методологията са актуализираните „Указания за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност в организациите от публичния сектор“.

Субектите на предварителния контрол са ръководителите на организациите и лицата, извършващи предварителен контрол.

Ръководителите на организациите утвърждават вътрешни правила, регламентиращи реда и начина за осъществяване на предварителния контрол. Определят лицата, извършващи предварителния контрол – при спазване разделянето на отговорностите по вземане на решение, изпълнение и осъществяване на контрол и осигуряват лицата, извършващи предварителен контрол, на достъп до цялата нужна информация и документи.

Лица, извършващи предварителен контрол идентифицират нужните специализирани знания и умения и определят достатъчно лица, които да могат ефективно да осъществят предварителен контрол за съответните процеси, дейности и решения. Това може да се извършва от финансов контрольор (един или няколко) и/или от други лица, определени да извършват предварителен контрол. Лицата имат професионалната квалификация и експертиза да извършат предварителен контрол както за действия, типични за всички организации от публичния сектор, така и специфичните за дейността на организацията.

Такова звено или служители би могло да дават мнения не само за законосъобразност, но и за целесъобразност.

Съгласно ЗФУКПС предварителният контрол се извършва чрез проверки на документи, факти и обстоятелства. Документите са основни физически носители на информация за фактите и обстоятелствата от дейността на организациите от публичния сектор. Затова основният начин за извършване на предварителен контрол е чрез документална проверка.

ЕЛЕМЕНТ „ИНФОРМАЦИЯ И КОМУНИКАЦИЯ“

Организацията трябва да изгради информационна система, чрез която се идентифицира, събира и разпространява информация, позволяваща на всяко длъжностно лице в организацията да изпълнява задълженията си. Информационната система трябва да идентифицира източниците на данни за необходимата информация. Тя трябва да обработва съответните данни в информация, трябва да поддържа качеството през цялата обработка - информационните системи произвеждат информация, която е надеждна, достоверна, защитена и проверима и трябва да осигурява своевременно запознаване на служителите на организацията с точни и конкретни указания и разпореждания във връзка с техните задължения при осъществяването на вътрешния контрол. За да управляват рисковете, свързани с информацията организациите от публичния сектор трябва да разработят и утвърдят политика за информационна сигурност.

ЕЛЕМЕНТ „МОНИТОРИНГ“

Мониторингът дава информация дали системите за вътрешен контрол имат адекватен дизайн и прилагането им е ефективно. За да установи дали СВК са адекватни и ефективни или са налице слабости, мониторингът използва набор от индикатори, показващи възможните отклонения. Индикаторите се разработват, в съответствие със спецификите на организацията. При разработването на индикаторите участват ръководители на звена, служители с опит. Звеното за вътрешен одит може да проведе консултантски ангажимент.

Индикаторите се утвърждават от ръководството и се променят, при необходимост.

Самооценката е процес на набиране и анализ на информация за съответствието на системите за вътрешен контрол в организацията с изискванията на нормативните актове и приложимата методология, както и за оценка на тяхната ефективност. Самооценките включват използването на различни инструменти – наблюдения, интервюта, проверки, анализи.

Резултатът от извършеното независимо потвърждение се отразява в доклад от извършена самооценка. Докладът трябва да съдържа констатации и изводи, както и препоръки за преодоляване на установените слабости в системите за вътрешен контрол.

АКТУАЛИЗИРАН НАРЪЧНИК ЗА ВЪТРЕШЕН ОДИТ

Наръчникът за вътрешен одит в публичния сектор, не беше актуализиран спрямо Международната рамка за професионална практика по вътрешен одит. Промените, които бяха направени са с цел оптимизиране и даване оптимални насоки на работата на Вътрешните одитори. В новия Наръчник са премахнати въпроси, по отношение на които би следвало да има достатъчно административна практика и не са тясно свързани с одита, напр.

- структуриране на ЗВО;
- длъжностни характеристики;
- разработване на план за професионално обучение и др.

Премахнати са оперативните планове, защото те не се използват и не носят стойност. Стимулира се използването само на комбиниран и функционален метод при определяне на Одитната вселена. РВО носи отговорност за подбора на вътрешни одитори и знанията и уменията ЗВО трябва да се анализират ежегодно. Етичният кодекс и Стандартите забраняват извършването на одитни ангажименти, за които вътрешните одитори нямат компетентност.

При взаимодействие с други организации и органи по същество промените са минимални и отразяват промени в нормативните актове, както и приложимите Стандарти. Под въпрос остава ефективността на осъществяване на подобно взаимодействие:

- съвместни действия с ИА ОСЕС;
- сътрудничество между различни ЗВО;
- работата на одитните комитети достатъчно добре ли се използва.

Ръководителят на вътрешния одит задължително трябва да изготвя план въз основа на оценка на риска, в който да определя приоритетите на вътрешния одит в съответствие с целите на организацията. РВО се консултира с висшето ръководство и Съвета и се запознава със стратегиите на организацията. При качествено целеполагане (СФУК), планирането на ЗВО е динамично. Консултирането с ръководството не нарушава независимостта.

Обвързаност на планирането с целите на организацията е невъзможно без систематично оценяване от страна на ВО на процесите на целеполагане, (одит на изпълнението) управление на рисковете (одит на системите).

Нужно е вътрешните одитори да придобият или да актуализират своето разбиране за всички 5 елемента на СФУК в организацията и за техните компоненти. Отменя се използването на структурен подход при определянето на одитната вселена и остават функционален и комбиниран.

Вътрешните одитори трябва в рамките на периода да обхванат от стратегическия план и на база на оценката на риска, да определят ОАУ от всички видове одити. Целта и обхвата на одитните ангажменти, трябва ясно да показват вида на всеки отделен ОАУ. Направена е актуализация при някои детайли на видовете одитни ангажменти, с цел по ефективни резултати по отношение на организационната работа.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В основата на действията за това актуализиране е вътрешния одит като гарант за адекватността и ефективността на изградените системи за управление и контрол и ефикасен инструмент за превенция на рисковете от нередности и измами.

Висшето ръководство, което отговаря за цялата дейност на организациите от публичния сектор, не е необходимо да познава в детайли разпоредбите на ЗВОПС, които регламентират етапите на вътрешния одит. Но от друга страна е необходимо и трябва да знаят каква е същността на вътрешния контрол и вътрешния одит, а вътрешният одитор трябва да може да я обясни пред тях. Комплексното прилагане на вътрешен и външен контрол се свързва с предотвратяването и разкриването на измами и вреди.

Друга слабост на вътрешния одит е следствие от пропуски при неговото планиране и документиране, включително и оценката на риска. Вътрешният одит не е и не следва да бъде импровизация. Той се осъществява чрез прилагане на систематичен и дисциплиниран подход, съществена част от който е рисково-базираното планиране. Общо за бюджетната организация оценката на риска се прави всяка година. Текущо тя се дава при настъпване на съществени промени в нейната структурата и фун ции, в приложимото законодателство и др. Конкретната оценка на риска се изготвя при всеки ангажмент, за да се определят насоките на действие, обхвата на одиторските процедури, размера на извадките и нивото на същественост.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Закон за финансово управление и контрол в публичния сектор.
- [2] Закон за вътрешния одит в публичния сектор.
- [3] Стратегията за развитие на вътрешния контрол в публичния сектор на Република България за периода 2018-2020 г.
- [4] Наръчник за вътрешен одит утвърден със Заповед № ЗМФ 184/06.03.2020 год. на Министъра на финансите.

INTERNAL CONTROL AND DEGREE OF RISK WHEN TRANSPORTING RADIOACTIVE WASTE

Elisaveta Mladenova

elieme@abv.bg

***Todor Kableshkov University of Transport,
158 Geo Milev Str., 1574, Sofia
THE REPUBLIC OF BULGARIA***

***Key words:** Public sector, internal audit, financial management and control system, elements of financial management and control systems, methodology of financial management and control systems*

***Abstract:** The public sector in Bulgaria is increasingly striving to develop and contribute to improving the activities of its organizations. These are budget organizations, municipalities, state institutions, companies with state participation, state enterprises financed with funds from the state budget.*

Public sector organizations at this stage are characterized by a great variety of activities and differ significantly in terms of governance and funding by the state.

Therefore, they impose and determine their policies, procedures, internal acts and rules for internal control, according to the specifics of the activity and structure of the organization.

Internal audit is part of this structure and aims to benefit and improve the activities of the organization by improving the effectiveness of risk management, control and management processes.